

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет Педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра Загальної педагогіки та дошкільної освіти

СИЛАБУС
нормативної навчальної дисципліни
МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ДОВКІЛЛЯ
підготовки бакалаврів
спеціальності **012 Дошкільна освіта**
освітньої програми **Дошкільна освіта**

Силабус навчальної дисципліни «Методика формування уявлень про довкілля» підготовки бакалавра, галузі знань «012 Дошкільна освіта», спеціальності «Дошкільна освіта», за освітньою програмою «Дошкільна освіта»

Розробник: Семенова Наталія Іванівна, доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти, кандидат педагогічних наук.

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти

протокол № 6 від 27. 01. 2021 р.

Завідувач кафедри:  (Семенов О.С.)

І. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	01 Освіта 012 Дошкільна освіта Дошкільна освіта Бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>120 / 4</u>		Рік навчання – 1,2-ий
		Семестр – 2,3 -ий
		Лекції – 34 год.
		Практичні (семінарські) – 28 год.
ІНДЗ: =		Самостійна робота – 50 год.
		Консультації – 8 год.
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання		Українська

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	01 Освіта 012 Дошкільна освіта Дошкільна освіта Бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>150 / 5</u>		Рік навчання – 1-ий
		Семестр – 2-ий
		Лекції – 12 год.
		Практичні (семінарські) – 12 год.
ІНДЗ: -		Самостійна робота – 108 год.
		Консультації – 18 год.
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання		Українська

ІІ. Інформація про викладача

ППП Семенова Наталія Іванівні

Науковий ступінь кандидат педагогічних наук

Вчене звання доцент

Посада доцент кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти

Контактна інформація 0506775410, natsemenova@ukr.net,

Semenova.Nataliya@vnu.edu.ua

Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

ІІІ. Опис дисципліни

1. Анотація курсу.

Дисципліна «Методика формування уявлень про довкілля» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін, що пропонуються в рамках циклу професійної підготовки бакалаврів зі спеціальності «Дошкільна освіта» на першому та другому роках навчання. Вона забезпечує загальний та професійний розвиток бакалавра та спрямована на отримання поглиблених знань змісту, завдань і методики ознайомлення дітей дошкільного віку із предметним, соціальним та природним довкіллям. Розкрито науково-теоретичні засади, засоби, форми, методи і прийоми ознайомлення дітей з довкіллям та входження дитини в соціум, багатовекторність дитячих стосунків, шляхи соціалізації дитини, ставлення соціуму до дитинства, використання різних об'єктів та явищ природи у роботі з дітьми, враховуючи природне оточення закладу дошкільної освіти.

Зміст дисципліни: науково-теоретичні засади та зміст методики формування уявлень про довкілля; засоби та форми ознайомлення дітей з предметним довкіллям; методи і прийоми ознайомлення дітей із предметним довкіллям; методика ознайомлення дітей з якостями і властивостями предметів; виховання у дошкільників відповідального ставлення до довкілля; дитина дошкільного віку в соціальному довкіллі; особливості становлення взаємин дошкільника; методика ознайомлення дітей дошкільного віку з явищами суспільного життя; куток природи як основна матеріальна база ознайомлення дітей з природою, рослини в кутку природи, тварини в кутку природи; ділянка дитячого садка як основна матеріальна база ознайомлення дітей з природою; методи ознайомлення дітей дошкільного віку з природою; форми ознайомлення дітей дошкільного віку з природою; засоби фіксації знань дітей про природу.

2. Пререквізити. Постреквізити.

Попередніми курсами на яких базується дисципліна «Методика формування уявлень про довкілля» є: педагогіка загальна, психологія загальна, психологія педагогічна та дитяча, вікова фізіологія з основами валеології.

Дисципліни, для вивчення яких потрібні знання і уміння з дисциплін «Методика формування уявлень про довкілля» є: педагогічна майстерність

вихователя дітей раннього та дошкільного віку, виховання екологічної культури дітей дошкільного віку, методика роботи вихователя різновікових груп.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Метою курсу є формування професійної компетентності майбутніх вихователів, що передбачає володіння системою знань та педагогічним інструментарієм щодо формування уявлень у дітей дошкільного віку про предметне, соціальне та природне довкілля.

Мета курсу реалізується через систему завдань, а саме:

- узагальнення, уточнення та систематизація знань студентів про предметне та соціальне довкілля, природу;
- окреслення змісту інформації про властивості та якості предметів, про основи становлення взаємовідносин дошкільників з дорослими та однолітками, про об'єкти та явища природи, доступної розумінню дітей дошкільного віку, їх потреб та інтересів;
- формування умінь доцільно використовувати форми, методи, прийоми та засоби ознайомлення дітей з предметним соціальним та природним довкіллям;
- оволодіння студентами методикою розробки занять з ознайомлення дітей дошкільного віку з особливостями та якостями предметного, соціального та природного довкілля.

4. Результати навчання (компетентності)

Загальні компетентності (КЗ)	КЗ-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
	КЗ-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
	КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
	КЗ-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

	КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
Спеціальні (фахові компетентності) (КС)	КС-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага). КС-4. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі). КС-5. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими. КС-7. Здатність до національно-патріотичного виховання дітей раннього і дошкільного віку (любов до Батьківщини, рідної мови, рідного міста; інтерес і повага до державних символів України, національних традицій, звичаїв, свят, обрядів). КС-8. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі.
Програмні результати навчання (ПР)	ПР-1. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку. ПР-2. Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій. ПР-3. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами. ПР-4. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку. ПР-7. Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності. ПР-14. Мати навички збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.

довкілля						
Тема 6. Дитина дошкільного віку в соціальному довіллі.	7	2	2	3	-	РЗ/К/ 2
Тема 7. Особливості становлення взаємин дошкільника.	7	2	2	3	-	РЗ/К/ 2
Тема 8. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з явищами суспільного життя.	8	2	2	3	1	РМГ/ 2
Разом за змістовим модулем 2	22	6	6	9	1	6
Модульна контрольна робота №2 (МКР)						Т/20
Змістовий модуль 3.						
Методика формування уявлень у дітей дошкільного віку про природне довілля						
Тема 9. Зміст, завдання та принципи ознайомлення дітей з природним довіллям.	9	2	2	4	1	ДС,Т /3
Тема 10. Куток природи як основна матеріальна база ознайомлення дітей з природним довіллям. Рослини в кутку природи. Тварини в кутку природи.	11	4	2	4	1	РМГ/ 3
Тема 11. Ділянка дитячого садка як основна матеріальна база ознайомлення дітей з природним довіллям.	9	2	2	4	1	ДС Т/3
Тема 12. Методи ознайомлення дітей дошкільного віку з природним довіллям	11	4	2	4	1	ДС,Т /3
Тема 13. Форми ознайомлення дітей дошкільного віку з природним довіллям.	8	2	2	4	-	РМГ/ 4
Тема 14. Засоби фіксації знань дітей про природне довілля	8	2	2	4	-	ДС,Т 4
Разом за змістовим модулем 3	56	16	12	24	4	20
Модульна контрольна робота №3 (МКР)						Т/20
Усього годин/балів	120	34	28	50	8	100

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Методика формування уявлень у дітей дошкільного віку про предметне довкілля						
Тема 1. Науково-теоретичні засади та зміст методики формування уявлень про довкілля.	11	2	2	6	1	РМГ /3
Тема 2. Засоби та форми ознайомлення дітей з предметним довкіллям	10	-	-	9	1	ДС, Т/3
Тема 3. Методи і прийоми ознайомлення дітей із предметним довкіллям	11	2	2	6	1	ДС,Т /3
Тема 4. Методика ознайомлення дітей з якостями і властивостями предметів.	11	-	-	9	2	РЗ/К/3
Тема 5. Виховання у дошкільників відповідального ставлення до довкілля	10	-	-	9	1	РМГ/2
Разом за змістовим модулем 1	53	4	4	39	6	14
Модульна контрольна робота №1(МКР)						Т/20
Змістовий модуль 2. Методика формування уявлень у дітей дошкільного віку про соціальне довкілля						
Тема 6. Дитина дошкільного віку в соціальному довкіллі.	11	2	2	6	1	РЗ/К/2
Тема 7. Особливості становлення взаємин дошкільника.	10	-	-	9	1	РЗ/К/2
Тема 8. Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з явищами суспільного життя.	11	-	-	9	2	РМГ/2
Разом за змістовим модулем 2	32	2	2	24	4	6
Модульна контрольна робота №2 (МКР)						Т/20
Змістовий модуль 3. Методика формування уявлень у дітей дошкільного віку про природне довкілля						
Тема 9. Зміст, завдання та принципи ознайомлення дітей з природним довкіллям.	11	2	2	6	1	ДС,Т /3

Тема 10. Куток природи як основна матеріальна база ознайомлення дітей з природним довкіллям. Рослини в кутку природи. Тварини в кутку природи.	10	-	-	9	1	РМГ/ 3
Тема 11. Ділянка дитячого садка як основна матеріальна база ознайомлення дітей з природним довкіллям.	11	-	-	9	2	ДС Т/3
Тема 12. Методи ознайомлення дітей дошкільного віку з природним довкіллям	11	2	2	6	1	ДС,Т /3
Тема 13. Форми ознайомлення дітей дошкільного віку з природним довкіллям.	11	2	2	6	1	РМГ/ 4
Тема 14. Засоби фіксації знань дітей про природне довкілля	11	-	-	9	2	ДС,Т 4
Разом за змістовим модулем 3	65	6	6	45	8	20
Модульна контрольна робота №3 (МКР)						Т/20
Усього годин/балів	150	12	12	108	18	100

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

№	Назва теми	Кількість годин д.ф.н/з.ф.н
1	Науково-теоретичні засади та зміст методики формування уявлень про довкілля. Скласти модель середовища як фактора розвитку, виховання та навчання дошкільника. Зробити самостійно порівняльний аналіз програмних завдань з ознайомлення з довкіллям для будь-якої вікової групи. Розробити поняттійно категоріальний апарат до теми.	3/6
2	Засоби та форми ознайомлення дітей з предметним довкіллям. Проаналізувати вимоги/правила до складання карт розумових дій (результати оформити в таблицю). Добрати конспекти занять до кожного із запропонованих видів - а) комплексне, навчально-пізнавальне, б) інтегроване, сюжетно-ігрове; в) предметне, навчально-ігрове. Підібрати комплекс ігор-стратегій	3/9

	для ознайомлення дошкільників з предметним довкіллям.	
3	Методи і прийоми ознайомлення дітей із предметним довкіллям. Розробити самостійно план-конспект бесіди для старшої групи за змістом сюжетної картини з обкладинки дитячої книги або журналу (за вибором). Розробити конспект проведення дидактичної гри на закріплення якостей, властивостей, ознак предметів для дітей молодшого дошкільного віку.	4/6
4	Методика ознайомлення дітей з якостями і властивостями предметів. Складіть конспект заняття з ознайомлення дітей середнього дошкільного віку з якостями і властивостями паперу. Зробіть порівняльний аналіз програмних завдань з ознайомлення дітей з якостями та властивостями предметів у програмах "Малятко", "Дитина", "Дитина в дошкільні роки" (для однієї вікової групи за вибором).	4/9
5	Виховання у дошкільників відповідального ставлення до довкілля. Доберіть дидактичні ігри (не менше 3-х) з ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з правилами дорожнього руху/правилами пожежної безпеки і підготуйтеся до їх проведення. Зробіть добірку методичних статей і розробок часописів "Дошкільне виховання" та "Джміль" з теми ознайомлення дітей з правилами пожежної безпеки для організації цілеспрямованої роботи в дошкільному закладі. Складіть конспект для ознайомлення дітей молодшого/середнього/старшого віку з правилами пожежної безпеки/правилами дорожнього руху.	3/9
6	Дитина дошкільного віку в соціальному довкіллі. Підготувати мультимедійну презентацію до одного з питань теми. Скласти бібліографію з теми "Педагогіка дитинства в дослідженнях вітчизняних учених" (не менше 10 найменувань джерел).	3/6
7	Особливості становлення взаємин дошкільника. Створити проблемні педагогічні ситуації на тему взаємовідносин з дорослими та однолітками та запропонувати шляхи вирішення їх. Підготуватись до дискусії «Вплив субкультури на виховання та розвиток дошкільника».	3/9
8	Методика ознайомлення дітей дошкільного віку з явищами суспільного життя. Дібрати літературні твори (не менше п'яти) для ознайомлення дітей з національними символами України, продумайте зміст ознайомлювальної бесіди за одним із текстів за вибором. Підготувати сценарій свята на тему ознайомлення дітей з рідним краєм і батьківщиною/національними символами України.	4/9
9	Зміст, завдання та принципи ознайомлення дітей з	4/6

	природним довкіллям. Розробити характеристику змісту знань дітей, умінь, навичок щодо вирощування рослин, догляду за тваринами за зразком такої таблиці Розробити рекомендації/вимоги до роботи педагога в процесі ознайомлення дітей дошкільного віку з природою.	
10	Куток природи як основна матеріальна база ознайомлення дітей з природним довкіллям. Рослини в кутку природи. Тварини в кутку природи. Розробити вимоги до підбору об'єктів кутка природи. Скласти перелік інвентарю та матеріалу для облаштування кутка природи у ЗДО. Розробити конспект заняття для дітей раннього/молодшого/середнього/старшого дошкільного віку (на вибір) на тему ознайомлення з рослинами/тваринами куточка природи.	4/9
11	Ділянка дитячого садка як основна матеріальна база ознайомлення дітей з природним довкіллям. Розробити вимоги до планування і озеленення ділянки дитячого садка. Скласти перелік інвентарю, матеріалу, дерев, кущів для облаштування та озеленення ділянки у ЗДО (відповідно до таблиці). Розробити конспект заняття для дітей раннього/молодшого/середнього/старшого дошкільного віку (на вибір) на тему ознайомлення з ділянкою дитячого садка.	4/9
12	Методи ознайомлення дітей дошкільного віку з природним довкіллям. Підібрати комплекс з будівельно-конструктивних/творчо рольових/дидактичних /рухливих ігор для ознайомлення дітей дошкільного віку з природою. Розробити конспект заняття для дітей раннього/молодшого/середнього/старшого дошкільного віку (на вибір) на тему ознайомлення з явищами природи використавши поєднання наочних, практичних та словесних методів.	4/6
13	Форми ознайомлення дітей дошкільного віку з природним довкіллям. Розробити методичні вимоги до організації та проведення занять/екскурсій/цільових прогулянок на природі. Розробити конспект заняття для дітей раннього/молодшого/середнього/старшого дошкільного віку (на вибір) на тему ознайомлення з природою у формі екскурсії/цільової прогулянки (на вибір).	4/6
14	Засоби фіксації знань дітей про природне довкілля. Оформити календар природи і погоди для дітей раннього/молодшого/середнього/старшого віку. Скласти гербарій з сезонних матеріалів. Розробити сценарій свята відповідно до пір року (на вибір), в матеріалі якого повинна бути ідея відповідального, дбайливого ставлення до природи.	4/9
	Разом	50/108

IV. Політика оцінювання

1. Політика викладача щодо студента: засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю. Пропуск лекції з неповажної причини відпрацьовується студентом відповідно вимог кафедри, що встановлені на засіданні кафедри (співбесіда, реферат тощо).

2. Політика щодо академічної доброчесності: жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування.

3. Політика щодо дедлайнів та перескладання: пропущені практичні, семінарські заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Поточні бали, отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному занятті не перескладаються.

V. Підсумковий контроль

Види контролю: поточний, підсумковий. Методи контролю: експрес-контроль підготовки до заняття, виконання домашніх завдань, поточне опитування, оцінка роботи протягом практичного заняття, оформлення результатів самостійної роботи, перевірка конспектів, доповіді, тестування.

Форма контролю: екзамен.

Питання до екзамену: три питання в білеті (усне опитування). Перелік питань додається.

VI. Шкала оцінювання

Розподіл балів за формами поточної роботи (**мах = 60 балів для екзамену**).

Дисципліна складається з трьох змістових модулів. Тому, підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається з сумарної кількості балів:

- а) поточне оцінювання з відповідних тем (максимально 40 балів);
- б) підсумкове оцінювання з відповідних тем (максимально 60 балів) за три модульні контрольні роботи (максимально по 20 балів).

Іспит проходить в усній формі, студенти відповідають на питання білету, оцінка додається до поточної (максимум 40 балів) за семестр.

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82–89	Дуже добре
75-81	Добре
67 -74	Задовільно
60-66	Достатньо
1–59	Незадовільно

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Базовий компонент дошкільної освіти України: Науковий керівник: А.М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук.; Авт. кол-в: Богуш А.М., Беленька Г.В., Богініч О.Л., Гавриш Н.В., Долинна О.П., Ільченко Т.С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М.А., Низковська О.В., Панасюк Т.В., Піроженко Т.О., Поніманська Т.І., Сідельнікова О.Д., Шевчук А.С., Якименко Л.Ю. - К.: Видавництво, 2012. - 26 с.
2. Беленька Г.В. Дошкільнятам про світ природи: Діти четвертого року життя (молодший дошкільний вік): навч.-метод. посіб. / Ганна Беленька, Олена Половіна. - К.: Генеза, 2018. - 128 с. - (Настільна книжка вихователя).
3. Беленька Г.В. Дитина в дошкільній: методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку. - К.: Сім кольорів, 2014. - 56 с.
4. Богуш А., Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей із довкіллям у ДНЗ. Підручник для ВНЗ.- Київ: Видавничий дім «Слово», 2010. – 408 с.
5. Богуш А.М. Довкілля для дітей дошкільного віку у 2-х ч.І. // А.М. Богуш, В.П. Ільченко // Полтава, 2001.
6. Богуш А.М. Моє довкілля. Програма ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з довкіллям. - Київ: Шкільний світ, 2006.
7. Богуш А.М., Орланова Н.П., Зеленко Н.І., Лихолетова В.К. Методика розвитку рідної мови і ознайомлення з навколишнім у дошкільному закладі. / За ред. А.М.Богуш. - К.: Вища школа, 1992. - 414 с
8. Богуш А.М. Шляхи ознайомлення з предметами довкілля. - Дошкільна лінгводидактика: Теорія і практика. - Запоріжжя: Просвіта, 2000.
9. Веретенникова С.О. Ознайомлення дітей дошкільного віку з природою. –К.: «Вища школа», 1979. -248 с.
10. Виховуємо соціально компетентного дошкільника: навч.-метод. пос. До Базової програма «Я у Світі»/О. Л. Кононко – Київ:Світлич, 2009. – 208 с.
11. Грама Н.Г. Професійна підготовка педагога-вихователя дошкільного закладу до економічного виховання дітей. - Одеса, 2002
12. Гнізділова О. А. Методика організації експериментально-дослідницької діяльності дошкільників у природі / О. Гнізділова, Т. Федій // Інноваційні технології дошкільного виховання: навчально-методичний посібник / редактор Чернова О. С.; Полтавський національний педагогічний ун-т ім. В.Г. Короленка. – Полтава, 2011. – Випуск 5. – С. 44 – 64.
13. Гураш Л. Розумна обережність - запорука безпеки // Дошкільне виховання. - 2003. - №7. - С. 10-12.
14. Денисюк О.М.Формування уявлень у дітей старшого дошкільного віку про історію України. - Автореф. дис... канд. пед. наук - К., 2000. - 20 с
15. Діти і соціум: Особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: Монографія /А.М. Богуш, Л.О. Варяниця, Н.В. Гавриш, С.М. Курінна, І.П. Печенко; Наук. Ред.. А.М. Богуш; За аг. Ред.. Н.В. Гавриш. – Луганськ: Альма-матер, 2006. -368с.
16. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років /наук. кер. проекту В.О.Огнев'юк; авт. кол.: Г.В.Беленька, О.Л. Богініч, Н.І. Богданець- Білоскаленко [та ін.]; наук. ред.:Г.В.Беленька, М.А.Машовець; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б.Грінченка. - Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2016.-304с.
17. Дошкільнятам про світ природи: Діти п'ятого року життя (середній дошкільний вік): навч.-метод. посіб. / Г.В.Беленька, О.А.Половіна. - К.: Генеза, 2016. - 98с. (Настільна книжка вихователя). ІБК 978-966-11-0761-7
18. Дошкільнятам про світ природи: Старший дошкільний вік: навч.- метод. посіб. / Г.В. Беленька, Т.С. Науменко, О.А. Половіна. - К.: Генеза, 2013. - 112 с. - (Настільна книжка

вихователя). Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (лист МОН України від 12.07 2013 р. № 1/11-11415)

19. Зайцева Л.І. Вивчення особливостей процесу організації ознайомлення дітей дошкільного віку з об'єктами довкілля. Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки. Бердянськ : БДПУ, 2013. Вип. 3. С. 49–54.

20. Зайцева Л.І. Розкриваємо таємниці довкілля: методичний посібник / Л.І.Зайцева. – Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2012. – 110 с.

21. Лисенко Н.В. Еко-око: дошкільник пізнає світ природи: навчально - методичний посібник / Н.В.Лисенко - К.: Видавничий дім «Слово», 2015. - 352 с.

22. Люборова В.М. Куточок природи в дошкільному закладі. – К.: Освіта, 2012.

23. Методика ознайомлення дітей з природою: Хрестоматія / Укладач Н.М.Горопах. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. -432 с.

24. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк; наук. ред. Г.В.Беленька; авт. кол.: Г.В.Беленька, О.Л.Богініч, В.М.Вертугіна та ін. - К.: Київ.ун-т ім.Б.Грінченка, 2016. - 352с.

25. Методичні рекомендації до програми виховання та навчання дітей від двох до семи років «Дитина» [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/15278/1/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4.%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B8%20%D0%94%D0%98%D0%A2%D0%98%D0%9D%D0%90.pdf>

26. Ніколаєнко В.М. Екологічне виховання в ДНЗ. 2-6 років. [Текст] / В.М.Ніколаєнко – Х.: Вид.Група «Основа», 2010. – 207 с.

27. Плохій З. П. Формування у дітей дошкільного віку екологічної культури (теоретичні та методичні аспекти) [Текст]: монографія / З. П. Плохій; Ін-т пробл. виховання НАПН України. - К.: Персонал, 2010. - 319 с.

28. Приступ В. В. Штефан Л. Ю. Електронний посібник з «Методики ознайомлення дітей з природою» [Електронний ресурс] Режим доступу: https://krempeddoshk.at.ua/_ld/1/122_99s.pdf

29. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» (авт. кол. Андрієтті О.О., Голубович О.П. та ін.) [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/programavpevneniy-start.pdf>

30. «Моє довкілля» Програма ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з довкіллям. - Богуш А.М. (Київ, 2006).

31. Новоселова С. Л. Развивающая предметная среда. / С. Л. Новоселова // М.: Дошкольное воспитание, 2001. – 74 с.

32. . Сухомлинська О.В. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності // Дошкільне виховання. - 2003. - №2. - С. 3-9.

33. Фомічова Л.І. Ознайомлення з оточуючим: Навч. посібник. - К.: Благовіст, 2002. - 271 с: іл.

34. Формуємо екологічну компетентність молодшого дошкільника: навч.-метод. посіб. до Базової прогр. розв. дитини дошк. віку «Я у Світі» / З.П.Плохій. – К.: Світич, 2010. – 144 с.

35. Якименко С.І. Дидактично-демонстраційний матеріал до теми: «Українська народна казка» («Ріпка», «Рукавичка», «Курочка Ряба», «Колобок») та «Пори року» (осінь, зима, весна, літо). Друга молодша група (4-й рік життя): Навчальний посібник. – Тернопіль: Видавництво «Навчальна книга - Богдан», 2011.

36. Якименко С.І. Дидактично-демонстраційний матеріал з тем: «Сонце. Вода. Дош. Вітер. Сніг. Земля», «Ялинка. Дерево. Кущ. Трава. Квіти», «Курочка. Півник. Корівка. Котик.

Собака. Ведмідь. Заєць. Лисиця. Ворона. Синиця. Коза. Качка. Шпак. Сорока». Перша молодша група (3-й рік життя): Навчальний посібник. – Тернопіль: Видавництво «Навчальна книга - Богдан», 2010.

37. Яришева Н.Ф. Методика ознайомлення дітей з природою: Навч. посібник. –К.: Вища шк., 1993. -225 с.

38. Яришева Н. Цільові прогулянки до парків та скверів // Дошкільне виховання. - 2003. - №7. - С. 20-22.

Питання до екзамену

1. Визначити предмет і завдання методики ознайомлення дітей з довкіллям.
2. Проаналізувати наукові засади методики ознайомлення дітей з довкіллям у ЗДО.
3. Обґрунтувати діяльнісний підхід до організації життєдіяльності дітей у довкіллі.
4. Проаналізувати програмне забезпечення ознайомлення дітей з предметним довкіллям у ЗДО.
5. Охарактеризувати становлення особистості дошкільника у предметно-розвивальному середовищі ЗДО.
6. Охарактеризувати засоби ознайомлення дітей з довкіллям.
7. Охарактеризувати форми ознайомлення дітей із довкіллям:
8. Охарактеризувати методи і прийоми ознайомлення дітей з предметним довкіллям.
9. Визначити шляхи організації спостережень у предметному довкіллі.
10. Охарактеризувати ек'скурсії-огляди, розглядання предметів і бесіда про них, екскурсії за межі дошкільного закладу.
11. Охарактеризувати бесіди за змістом картин.
12. Обґрунтувати методи опосередкованого ознайомлення дітей з предметним довкіллям.
13. Охарактеризувати дидактичну гру як засіб ознайомлення з довкіллям.
14. Охарактеризувати поняття «якість» та «властивість» предметів.
15. Визначити вимоги до організації та проведення спеціальних занять із ознайомлення дітей з якостями та властивостями предметів.
16. Охарактеризувати методи для ознайомлення дітей з властивостями і якостями предметів.
17. Обґрунтувати роль мовлення у роботі з ознайомлення дітей з властивостями і якостями предметів.
18. Охарактеризувати специфіку занять з ознайомлення дітей з правилами пожежної безпеки.
19. Охарактеризувати специфіку занять з ознайомлення дітей з правилами дорожнього руху.
20. Визначити «дитинство» як педагогічну категорію.
21. Охарактеризувати періоди розвитку дитинства за Л. Демоза.
22. Охарактеризувати багатовекторність соціуму у свідомості дітей.
23. Визначити чинники формування картини світу в дитячому віці.
24. Охарактеризувати принципи взаємовідносин дітей і дорослих у сучасному освітньому просторі.
25. Обґрунтувати стосунки з однолітками як чинник формування уявлень про соціальний і предметний світ.
26. Визначити структурні компоненти ровесницьких стосунків на етапі дошкільного дитинства.
27. Охарактеризувати поняття та особливості дитячої субкультури.
28. Охарактеризувати змістовну і формальну зміну стосунків з ровесниками на різних етапах дошкільного дитинства.
29. Охарактеризувати форми, методи, засоби та принципи ознайомлення дітей з рідним краєм і Батьківщиною.
30. Охарактеризувати форми, методи, засоби та принципи ознайомлення дітей з національними символами України.
31. Визначити основні напрями формування в дітей основ економічної культури.
32. Охарактеризувати природу як фактор загального психічного розвитку дитини.
33. Визначити суть сенсорного виховання дітей в процесі спілкування з природою.
34. Обґрунтувати шляхи формування пізнавальних інтересів дітей у процесі ознайомлення з природою.
35. Визначити роль розвитку спостережливості у дітей у процесі ознайомлення з природою.

36. Обґрунтувати принципи і завдання екологічного, естетичного виховання та любові до праці.
37. Охарактеризувати розміщення і обладнання кутка природи
38. Охарактеризувати рослини кутка природи та способи догляду за ними.
39. Охарактеризувати тварин в кутку природи та умови їх догляду та утримання.
40. Визначити навчально-виховне значення ділянки дитячого садка.
41. Визначити вимоги до влаштування квітників та газонів на ділянці.
42. Обґрунтувати створення кутків дикоростучих рослин на ділянці дитячого садка.
43. Город на ділянці дитячого садка, його планування.
44. Плодовий сад, його планування.
45. Утримання дрібних свійських тварин на ділянці дитячого садка, влаштування приміщень, догляд.
46. Приваблювання птахів на ділянці в різні пори року.
47. Обґрунтувати необхідність використання різноманітних методів і прийомів ознайомлення дошкільників з природою.
48. Визначити взаємозв'язок методів, пріоритетність у їх застосуванні.
49. Охарактеризувати наочні методи ознайомлення дітей дошкільного віку з природою.
50. Охарактеризувати практичні методи ознайомлення дітей дошкільного віку з природою.
51. Охарактеризувати словесні методи ознайомлення дітей дошкільного віку з природою.
52. Заняття як важлива форма ознайомлення дітей з природою.
53. Місце екскурсії в системі роботи щодо ознайомлення з природою в дитячому садку.
54. Зміст, структура та методика проведення екскурсій на природі.
55. Цільова прогулянка як форма ознайомлення дітей з природою.
56. Повсякденні прогулянки на ділянці дитячого садка, їх значення та місце в системі роботи щодо ознайомлення з природою.
57. Особливості ведення календарів природи і погоди.
58. Складання гербаріїв, колекцій, букетів.
59. Повсякденні спостереження, праця і пошукова діяльність дошкільників у кутку природи.
60. Свята та розваги на природничому матеріалі.